

JELENTÉS

a Kormány részére

**a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal 2004. évi tevékenységéről, valamint a
Kutatási és Technológiai Innovációs Alap felhasználásáról**

2005. június

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalról (a továbbiakban: Hivatal) és a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról (továbbiakban: Alap) szóló jogszabályok előírják, hogy a Hivatal elnöke évente beszámoló jelentést készít a kormány számára a Hivatal tevékenységéről és az Alap felhasználásáról.

A Hivatal működése

Az ország versenyképességének javítása komoly kihívásokat jelent a 2004. januárjában létrejött új kormányhivatal számára. A Kormány az innovációval kapcsolatban három reformot kezdeményezett: az egységes jogszabályi környezet, a hatékonyabb kormányzati irányítási rendszer, valamint a hatékonyabb finanszírozási rendszer megteremtését. Ezek a reformok határozták meg a Hivatal 2004. évi tevékenységét.

A Hivatal felelős a Kormány tudomány-, technológia- és innováció-politikájának kezdeményezéséért és végrehajtásáért, az Alap eredményes felhasználásáért, valamint a nemzetközi tudományos- és technológiapolitikai kapcsolatokért. A Hivatal új, rugalmas, feladat-orientált szervezeti felépítést alakított ki és aktívan vesz részt a kormányzati stratégiai feladatok végrehajtásában, mely során jó együttműködést, partnerségi viszonyt épített ki a szaktárcákkal.

A Hivatal a pályázati rendszereket egyszerűsítette, csökkentette a pályázatkezelés bürokráciáját, és gyorsította az ügymenetet. Jelentős lépésnek számít az EU-konform audit-elvű pénzügyi elszámolási rendszer megvalósítása. A pályáztatás átláthatósága és a bírálati folyamat pártatlansága érdekében az értékelési folyamatba külföldi szakembereket is bevontak.

A Hivatal fontos feladata volt az EU kutatás-fejlesztési és innovációs politikájával kapcsolatos magyar álláspontok kialakítása, a magyar érdekek képviselése. Kiemelhető az európai kutatás jövőjét meghatározó EU 7. Kutatási, Technológia-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogram tervezési munkáiban való részvétel.

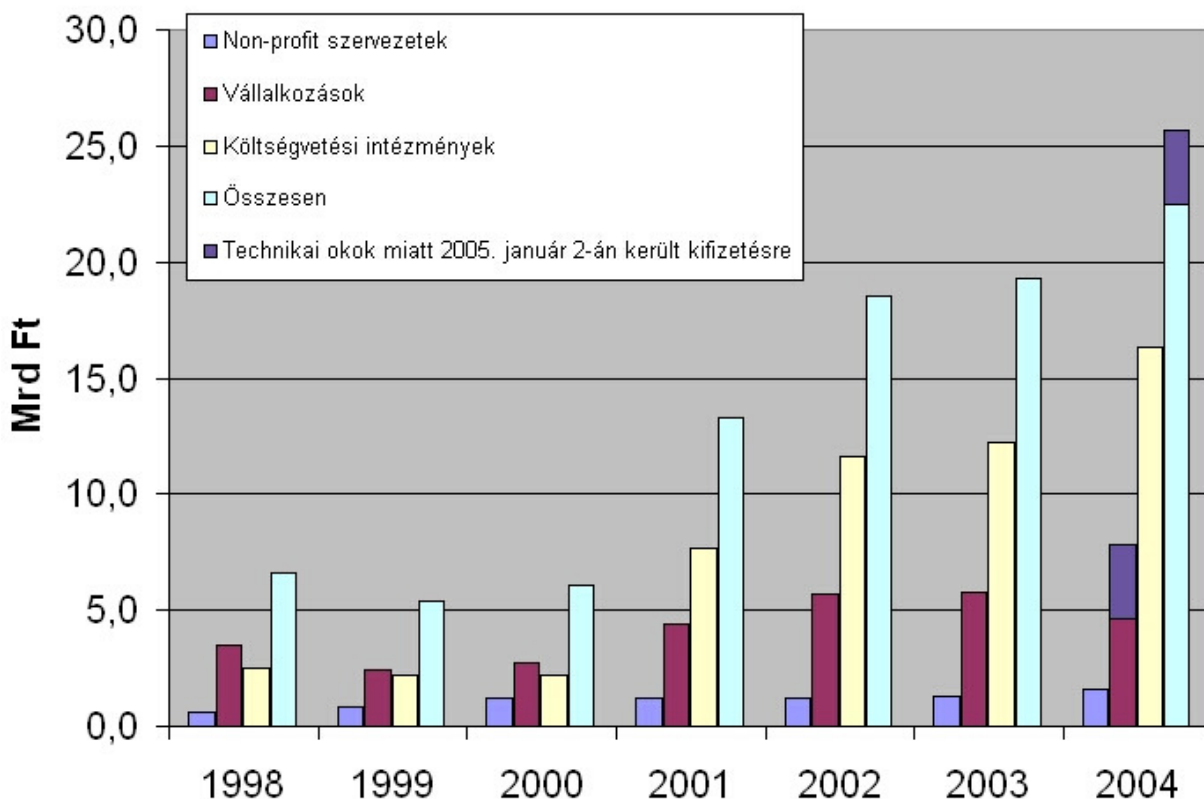
A 33 országra kiterjedő hagyományos kétoldalú tudományos-kutatási együttműködések közös nagyprojektek indításával bővítette a Hivatal. Az elmúlt évben kezdte meg működését például a német-magyar „Környezettől független hálózat” témával foglalkozó kutatócsoport.

Az Országgyűlés 2004. december 20-i ülésén elfogadta a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvényt, amely e terület első átfogó hazai jogszabálya. A kerettörvényt széles körű társadalmi vita előzte meg, amely tudatosította az innováció, a K+F eredmények hazai hasznosításának fontosságát.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap

A 2003. évi XC. törvénnyel 2004. január 1-jén létrehozott Kutatási és Technológiai Innovációs Alap fő forrásait a vállalatok által befizetett innovációs járulék és a költségvetési hozzájárulás jelentik. 2004-ben a vállalati befizetések 5 milliárddal haladták meg az előirányzatot és 15,96 milliárd forintot tettek ki, a költségvetési forrás pedig 12,2 milliárd forint volt. 2004 folyamán 22,4 milliárd Ft kifizetésére került sor az Alapból. Az 1. számú ábra mutatja, hogy a korábbi években nem volt akkora összegű pályázati kifizetés, mint 2004-ben. A legnagyobb növekedést a költségvetési (felsőoktatási és MTA) intézmények könyvelhették el.

1.sz. ábra Az NKTH és jogelődei K+F kifizetéseinek alakulása gazdálkodási formák szerint

Az Alapról szóló törvény előírásai szerint az Alap forrásainak 25%-át regionális innovációs célokra kell felhasználni, a Regionális Fejlesztési Tanácsok javaslatai alapján. A Hivatal 2004-ben elkezdte ennek szervezeti előkészítését. A 2004-ben minden régióban létrehozott Regionális Innovációs Ügynökségek az operatív munkának jelentős háttérszervezetei lesznek. 2005-ben indíthatók a Regionális Fejlesztési Tanácsok által kezdeményezett regionális pályázatok.

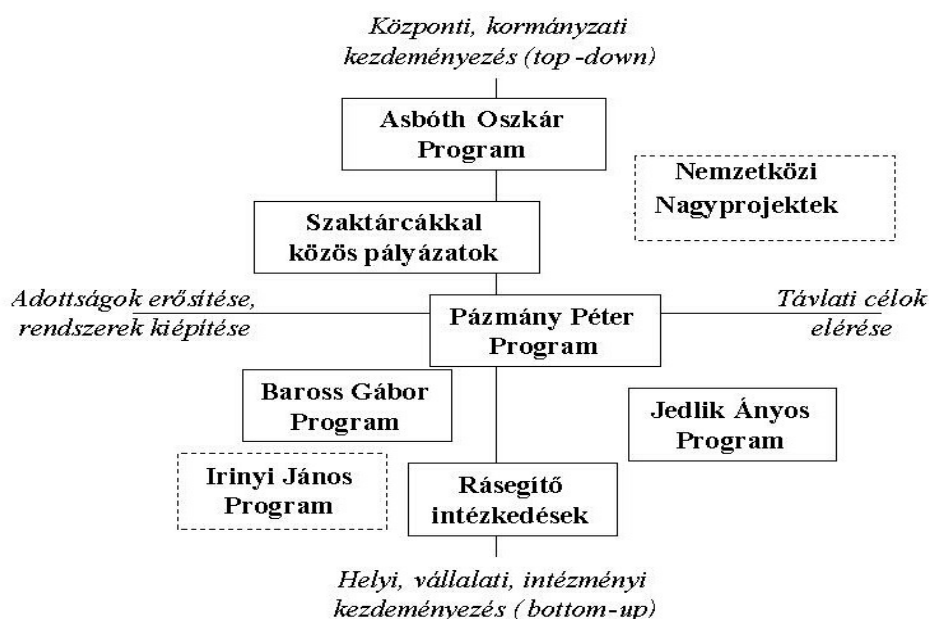
A Kutatás-fejlesztési és innovációs pályázatok

2004-ben a K+F szféra pályázható forrásai jelentősen nőttek (az Alapból 32 milliárd forint, az Európai Unió Strukturális Alapjaiból 29 milliárd forint).

A Hivatal pályázati stratégiájának pillérei voltak az anyagi és szellemi erőforrásokra való koncentrálás, a kutatás-fejlesztési eredmények növekvő gazdasági-társadalmi hasznosítása, valamint a regionális innováció ösztönzése, a kutatási-fejlesztési tevékenységek földrajzilag kiemeltetlenebb eloszlásának elősegítése.

A Hivatal által kialakított programok rendszere teljesen lefedi a szakmailag illetékes pályázói kört, tematikai, szakmai és területi szempontokból egyaránt. Az NKTH 2004. évi programjainak helyét a stratégiai célrendszerben az 2. számú ábra mutatja. A programok egy csoportja a kedvező adottságokra épülő fejlesztéseket szolgálja, másik csoportja pedig a távlati célok elérését kívánja elősegíteni. A programok egy része központi kezdeményezés nyomán alakul ki (top-down jellegű támogatások), más részük pedig a helyi, vállalati, intézményi kezdeményezéseket támogatja (bottom-up jellegű támogatások).

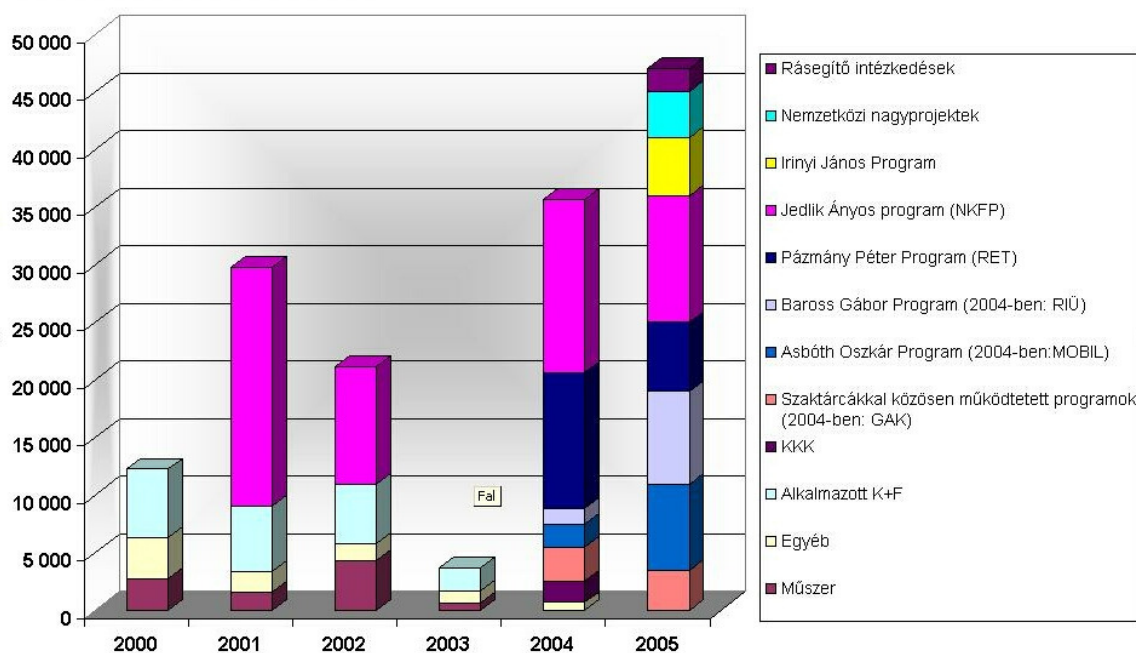
2.sz. ábra NKTH programjainak helye a stratégiai célrendszerben
(szaggatott vonallal jelölve a 2005-ben idított programok)

2004-ben nyolc új program indult útjára, melyek között kiemelkedő stratégiai jelentőségű a Regionális Egyetemi Tudásközpontok, a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok, (melynek rendelkezésre álló kerete 2 milliárd forinttal nőtt a szubszidiaritás elve miatt) a Regionális Innovációs Ügynökségek, az Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások valamint a Mobil Kommunikációs K+F Centrum.

A K+F programok kötelezettségvállalásának megoszlását mutatja a 3. ábra. A 2004-es év meghirdetett és a 2005-ös év tervezett programjai a korábbi évekhez képest kiugróan magas kötelezettségvállalást jeleznek.

3.sz. ábra A K+F programok kötelezettségvállalásai 2000-2005 között (millió Ft)
(a 2005. évi adatok tervezett összegek)

Az Európai Unió Strukturális Alapjaiból finanszírozott Gazdasági Versenyképesség Operatív Programban (továbbiakban: GVOP) a Kutatás-fejlesztés, innováció prioritásban 6 pályázat került meghirdetésre, kiemelten az alkalmazás-orientált kutatás-fejlesztések támogatására és a kutatási infrastruktúra fejlesztésére.

A tárcák által nyújtott kutatás-fejlesztési és innovációs pályázatok többnyire a tárcák stratégiájának megalapozását szolgálják. A Hivatal úgy képes a státútumából adódó feladatait maradéktalanul ellátni, ha a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció területén koordináló, katalizáló szerepet tölt be, és kritikus tömegű csoportok kialakulását kezdeményezi a tárcák által kiválasztott területeken. Ehhez viszont az szükséges, hogy a tárcák a szakterületi stratégiai céljaikat, programjaikat egyeztessék a Hivatallal.

1. A Hivatal működése

A Hivatal 2004. január 1-vel jött létre, feladatait és hatáskörét a 216/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet rögzíti. A jogszabály szerinti fő feladatok:

- a kormányzati tudomány-, technológia- és innováció politika (TTIP) kidolgozása és érvényesítése,
- a jogszabályi környezet előkészítése,
- a kapcsolódó kormányzati információs tevékenységének ellátása,
- a szakterület nemzetközi és EU integrációs együttműködési feladatainak ellátása.

Feladatai ellátásában a Hivatal együttműködik az érintett minisztériumokkal, országos hatáskörű szervekkel, a Magyar Tudományos Akadémiával és más köztestületekkel, valamint a regionális és társadalmi szervezetekkel. A Hivatal a TTIP terén együttműködési szerződést kötött a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériummal, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal. Közös pályázatot indított a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériummal, az Oktatási Minisztériummal, valamint az Informatikai és Hírközlési Minisztériummal, és előkészületben van egy közös pályázat kiírása a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal. Előkészületben vannak további együttműködési szerződések a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal, Informatikai és Hírközlési Minisztériummal, az Egészségügyi Minisztériummal, valamint az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. A Hivatal kapcsolati rendszerében új elemként jelennek meg a régiók, melyek a korábbiaknál jóval nagyobb szerepet kaptak a döntés-előkészítésben a pénzügyi források tervezése és felhasználása terén.

A Hivatal 2004. január 1-jétől az OM Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkársága bázisán kezdte meg önálló működését. Az OM állományából 83 fő köztisztviselő került átvételre. A létszám az év végére 97 főre nőtt és az engedélyezett 116 fő létszám alatt maradt. A három elnökhelyettest 2004. február 1-jétől nevezte ki az oktatási miniszter. A Hivatal elnöke 2004. április 1-jével foglalta el posztját. 2004. folyamán elkészült a Hivatal szervezeti és működési szabályzata, valamint felállt a működéshez szükséges feladat- és hatékonyság-orientált szervezet és irányítási struktúra.

A Hivatal tevékenységéhez szorosan kapcsolódik a Kutatási és Technológiai Innovációs Tanács valamint a Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Iroda (továbbiakban: KPI). **A Kutatási és Technológiai Innovációs Tanács** (továbbiakban: Tanács) stratégiai kérdésekkel foglalkozó testület, a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény szerint: "A Tanács - a Nemzeti Fejlesztési Terv végrehajtása keretében az EU társfinanszírozott intézkedések kivételével - egyetértési jogot gyakorol az Alapra vonatkozó felhasználási terv, valamint a pályázati stratégiák kialakításában, beleértve a pénzügyi támogatások finanszírozási és döntéshozatali módjának és eszközeinek szakmapolitikai célok érvényesítő meghatározását" "A Tanács előzetes véleményezési joggal rendelkezik az egyes támogatási programok szakmai irányító testületei összetételének meghatározásában." "A Tanács figyelemmel kíséri a Alapból nyújtott támogatások társadalmi és gazdasági hasznosulását, a felhasználás stratégiai céljainak megvalósulását." "A Tanács véleményezi az Alap pénzeszközeinek felhasználásáról a Kormány részére évente készített beszámolót"

A Hivatal felügyeli a KPI-t, amely az Alap forrásaiból finanszírozott K+F pályázatok kezeléséért, lebonyolításáért felel. 2004-től kezdve az Nemzeti Fejlesztési Terven belül a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program egyik közreműködő szervezeteként működteti a kutatás-fejlesztés és innováció prioritás pályázatait.

A Hivatal – a KPI-vel együttműködve - megújította pályázati rendszerét. Csökkentette a pályázatok kezelésének bürokráciáját, átláthatóbbá tette a bírálatást és egyszerűsítette, felgyorsította az eljárásokat. Fontos lépésnek számít az EU-konform audit-elvű pénzügyi elszámolási rendszer bevezetése. Ezek az intézkedések hozzájárultak a jelentős hátralékban lévő pályázati kifizetések végrehajtásához. A Hivatal – a Tanács egyetértésével - az értékelési folyamatba külföldi szakembereket is bevont.

A Hivatal integrálódott a kormányzati, közigazgatási struktúrába. A közigazgatási egyeztetési rendszerben a Hivatal az Oktatási Minisztérium közvetítésével vesz részt. Ez amellelt, hogy nem biztosít a Hivatal számára közvetlen szakmai képviselőt, lassítja és áttételessé teszi az információáramlást, és bonyolítja az ügyek intézését.

1.1 A Hivatal tevékenysége a tudományos, technológiai és innovációs stratégia területén

A Hivatal az innovációs stratégiát új alapokra helyezte. Ezt szolgálták az alábbi stratégiai alapelvek:

- A rendelkezésre álló erőforrásokat **fókuszálni** kell az eredményesség, a hatékonyság növelése érdekében.
- Olyan programokat, projekteket kell támogatni, amelyek **gazdasági hasznosulása** biztosított, ahol piacképes termékek, szolgáltatások, valamint munkahelyek jönnek létre. Fokozni szükséges a vállalatok közvetlen támogatásának arányát az Alap pályázataiból.
- A **regionális innováció** támogatásával növelni szükséges a vállalatok innovációs aktivitását, ösztönözni kell a régiókban a kis- és középvállalkozások igényeihez rugalmasan alkalmazkodó szolgáltató hálózat kiépítését.

Magyarországon 2004-ben a **nemzeti szintű stratégia-készítés** összehangolt keretét az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió valamint az EU Strukturális Alapok fogadását előkészítő II. Nemzeti Fejlesztési Terv jelentette. A Hivatal volt felelős a kutatás-fejlesztés és innováció szakterületének képviselőtéért. A Hivatal szakértői részt vettek a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Tárcaközi Bizottság valamint a Nemzeti Fejlesztési Hivatal által koordinált munkacsoportok és bizottságok tervezési munkáiban. A Tervezési Operatív Bizottság számára a Hivatal szövegszerű javaslatokat tett a helyzetértékelés, stratégiai célok és prioritások tekintetében. A kutatás-fejlesztés és innováció területe a gazdasági versenyképesség növeléséről szóló célhoz kapcsolódik, önálló prioritásként megjelenítve. A kutatás-fejlesztési és innovációs erőforrásokat a gazdaság rövid és hosszú távú kitörési területeire, tudás-intenzív húzóágazatokra szükséges koncentrálni. Regionális tudásközpontok és innovációs hídképző intézmények fejlesztése, a kutatóhelyek és a gazdaság együttműködésének erősítése révén növelni szükséges a kutatóhelyek, egyetemek és a reálszféra egymásra utaltságát. Az innovatív ötletek piacképes terméké és szolgáltatássá alakítását, innovatív vállalkozások létrehozását és fejlesztését, munkahelyek teremtését kell ösztönözni.

2004 áprilisában a Hivatal elkészítette **regionális innovációs stratégiai** dokumentumát „A regionális innovációs rendszer kialakítása” címmel. Ezen stratégiai dokumentumot a Kutatási- és Technológiai Innovációs Tanács, valamint az Országos Területfejlesztési Tanács is megtárgyalta és egyetértett vele. A stratégia alapján 2004-ben elkezdődött a regionális innováció szervezeti rendszerének újjászervezése. A Hivatal minden régióban kezdeményezte a Regionális Innovációs Ügynökség megalakítását azzal a feladattal, hogy ösztönözze és segítse a régió innovációs szereplőinek együttműködését. Kezdeményezte továbbá a regionális egyetemi tudásközpontok kialakítását, amelyek képesek kutatási kapacitásokkal és eredményekkel kiszolgálni a régió vállalkozásainak innovációs igényeit. A Hivatal előkészületeket tett egy regionális innovációt támogató informatikai rendszer kialakításra vonatkozóan.

Az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió kimunkálásával párhuzamosan zajlik az Országos Területfejlesztési Konceptió megalkotása is, melyben a K+F és innováció regionális vonatkozásai szintén megjelennek.

A Hivatal 2004-ben elkészítette középtávú **programértékelési stratégiáját**, mellyel a Tanács egyetértett. A stratégia tartalmazta az értékelendő programok és az értékelők személyének kiválasztási szempontjait, valamint az értékelés időbeli ütemezését. 2004-ben elkészült a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok belső értékelése. Előkészületek történtek a Kooperációs Kutatóközpontok program külső szakemberekkel történő értékelésére.

A Hivatal kiemelkedő jogszabály-alkotó munkája 2004-ben a **kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény** kidolgozása és előterjesztése volt. Ennek előkészítéséhez és megalapozásához sokrétű stratégiai háttérelmzés készült, mely felhasználható a későbbi innovációs stratégiaalkotás során.

A kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvényt az Országgyűlés 2004. december 20-án egyhangúán fogadta el. A parlamenti vitákat megelőzően széleskörű társadalmi vitákat szervezett a Hivatal, mely a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció társadalmi fontosságára is felhívta a figyelmet. A törvény 2005. január 1-jén lépett hatályba.

A röviden innovációs törvénynek nevezett jogszabály célja az ország gazdasági versenyképességének növelése a kutatás-fejlesztés és az innováció ösztönzésével. Ez az ország első innovációs törvénye, ami átfogóan határozza meg, és számos intézkedéssel segíti a kutatás-fejlesztést, a technológiai innovációt, az eredmények gazdasági és társadalmi hasznosítását. Fő intézkedései a K+F és a technológiai innováció finanszírozására, a kutatási eredmények, valamint az ebből keletkezett szellemi alkotások hasznosítására, az innovatív vállalat-alapításra, a kis- és középvállalkozások innovatív tevékenységének megkönnyítésére, és az innováció emberi erőforrásainak erősítésére irányulnak.

A törvény egyik legfontosabb intézkedése, hogy enyhíti a költségvetési kutatóhelyek vállalkozás-alapításának korlátait, megteremti a kutatómunkában résztvevők közvetlen érdekelttségét azzal, hogy a közalkalmazotti státuszban dolgozó kutatók részt vehetnek a hasznosító (spin-off) vállalkozások munkájában annak érdekében, hogy a kutatási eredmények közvetlenül hasznosuljanak.

Az innovációs törvény több stratégiai szintű feladatot fogalmazott meg. Ezeket a 2005. évre előírt feladatokat foglalja össze tizennégy pontban a 2286/2004. (XI.17.) Korm. határozat. A kormányhatározat előírja egy középtávú kormányzati tudomány, technológia és innovációs politika elkészítését az oktatási miniszter fő felelőségével. Ezt a feladatot az oktatási miniszter a Hivatal elnökére ruházta át. A stratégia kimunkálása megkezdődött.

1.2 EU együttműködés és nemzetközi kapcsolatok a tudomány és technológia területén

EU tagállami működés

Magyarország 2004-es EU taggá válása után az ország aktív megfigyelői státuszát felváltotta a tagállamként való működés. Ez az európai koordinációval foglalkozó kormányzati struktúra átalakulását jelentette, melyben a Hivatal a kutatás-fejlesztés és az innováció szakterületéért felelős. Ennek keretében bekapcsolódott a megfelelő EU-s testületek - a Tanácsi Kutatási Munkacsoport és a Versenyképességi Tanács - munkájába. Emellett a Hivatal az Európai Koordináci-

ós Tárcaközi Bizottság (EKTB) 33. Tudomány és Kutatás szakértői csoportjának főfelelőse. Számtalan kérdésben kellett egyeztetni és kialakítani a szakterületen a magyar álláspontot. A Hivatal képviselői több EKTB szakértői munkacsoportban is közreműködtek.

A Hivatal legfontosabb feladatainak egyike az európai kutatás jövőjét meghatározó EU 7. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogram (2007-2013) tervezési munkáiba való bekapcsolódás volt.

Az EU 6. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogrammal (2002-2006) kapcsolatos magyar képviseleti feladatokat a Hivatal koordinálja, és a képviselők túlnyomó többségét is munkatársai látják el. Szintén a Hivatalban működik a keretprogrammal kapcsolatos információk terjesztéséért, a pályázatkészítés segítéért felelős Nemzeti Kontakt Személyek (NCP-k) hálózata. 2004 során EU tagállami példák nyomán, kísérletképpen az Információs Társadalmi Technológiák program NCP feladatainak ellátása egy professzionális támogató és tanácsadó irodával kötött szerződéssel került biztosításra. A Hivatal bekapcsolódott 12 EU projektbe, melyek a keretprogramhoz való kapcsolódást szolgáló hálózatépítést illetve az adott területen a nemzeti programok koordinálását, összehangolását támogatják. A projektekre összesen 972 ezer euró EU támogatást várunk.

Nemzetközi tudományos és technológiai kapcsolatok

A Magyar Köztársaságnak 33 országgal van kétoldalú tudományos és technológiai (TÉT) együttműködési kormányközi megállapodása, amelynek végrehajtásáért szakmai részről a Hivatal felelős. 2004-ben 16 relációban (japán, argentin, cseh, flamand, francia, görög, osztrák, mexikói, német, spanyol, koreai, szlovén, kanadai, kínai, lengyel, vallon) került sor kétoldalú TÉT együttműködési vegyes bizottsági ülésre, amelyek eredményeképpen összesen 225 új mobilitási projekt indult. A korábbi években elfogadott projektekkel együtt 53 kétoldalú pályázati felhívás alapján összesen 489 aktív projektet támogatott így 2004-ben a Hivatal az Alap forrásaiból, 470 millió forint értékben.

A nemzetközi TÉT kapcsolatok súlypontja 2004-től kezdve a mobilitás-támogatáson túlmenő, nagyobb léptékű K+F együttműködési projektek indítása felé toldott. Ennek megfelelően 3 nemzetközi nagyprojekt előkészítése kezdődött meg:

- francia-magyar biotechnológiai központ létesítése Szegeden,
- német-magyar kutatócsoport létrehozása a „környezet független hálózatok” területén Budapesten,
- magyar-amerikai innovációs projekt előkészítése a washingtoni Center for Strategic and International Studies intézettel együttműködve, melynek célja az amerikai innovációs tapasztalatok Magyarország számára használható elemeinek feltárása, amerikai K+F befektetések vonzása, a magyar K+F eredmények piacra vitelének előmozdítása, illetve jelentős léptékű magyar-amerikai együttműködések kialakítása három kiválasztott csúcstechnológiai területen (informatika, biotechnológia, gyógyszerkutatás).

A Hivatal a Külügyminisztériummal együtt működteti a tudományos és technológiai diplomáciai tevékenységet ellátó 11 fős attaséi hálózatot. Attaséi állomáshely van Berlinben, Brüsszelben, Helsinkiben, Londonban, Moszkvában, Párizsban, Rómában, Stockholmban, Tel-Avivban, Tokióban, Washingtonban. Peking székhellyel új állomáshely létesítésére kerül sor, amelyre 2004-ben nyílt pályázaton megtörtént az attaséjelölt kiválasztása.

A Hivatal koordinál a következő TÉT multilaterális kapcsolatokban: a NATO Tudományos Program, az Európai Részecskefizikai Kutatólaboratórium (CERN), az Európai Tudományos

és Műszaki Együttműködés (COST) és az Európai Technológiai Kezdeményezés (EUREKA). A Hivatal évenkénti vissza nem térítendő támogatást nyújt a COST-akciók magyar részvételének elősegítésére. Az EUREKA projektek magyar résztvevői számára Déri Miksa Pályázat néven 2004. év végén pályázatot hirdetett meg.

1.3. A Hivatal kommunikációja és társadalmi kapcsolatai

A 2004-ben újonnan szerveződött hivatal sajtótájékoztatón mutatkozott be, és ismertette elképzeléseit a médián keresztül. Ezt követően minden nagyobb pályázat meghirdetéséhez illetve eredményhirdetéséhez sajtótájékoztatót szervezett a média képviselőinek aktív részvételével.

A Hivatal vezetői – elsősorban az elnök és az elnökhelyettesek - számos társadalmi fórumon, az ország valamennyi régiójában ismertették az innovációs rendszer újdonságait. Ennek visszhangját igazolja a száznál több megjelent és szemlézett cikk, közlemény. Külön ki kell emelni a Regionális Innovációs Ügynökségek szerepét ismertető országos road-show-t, amely a többi csatornához képest új társadalmi és gazdasági csoportokat is elért. A hivatal átlátható működését erősítette a naprakész információkat nyújtó internetes honlap (www.nkth.gov.hu). Ezen az aktuális pályázatokon túl háttéranyagokat, hazai és nemzetközi innovációs híreket, valamint sajtószobát is talál az érdeklődő látogató.

Nagy sikere volt a Hivatalban tartott szakmai, pályázati tájékoztatóknak, és a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából széles nyilvánosság számára megrendezett Nyílt Napnak is. Érdeklődéssel követte a média és a szakmai közönség a 2004-ben is megtartott TÉT attaséi beszámoló sorozatot.

Az elektronikus tömegtájékoztató eszközök, az országos és helyi televízió és rádió csatornák, egyrészt az egyedi kutatási eredményeket mutatták be folyamatosan, másrészt a megújuló innováció-politikát. A támogatott kutatások eredményeit a közszolgálati televíziók tudományos műsorai és az ismeretterjesztő lapok, rovatok népszerűsítették. A 2004. decemberében megszületett Innovációs Törvény előkészületeivel és várt hatásával pedig szinte valamennyi elektronikus, on line és írott médium foglalkozott legalább a hír szintjén.

A Hivatal társadalmi kapcsolatai kiterjedtek a döntéshozókra, a minisztériumokra, a Magyar Szabadalmi Hivatalra, a Magyar Tudományos Akadémiára, a felsőoktatási intézményekre, civil szervezetekre (TÉT Alapítvány, Educatio Kht stb.), szakmai szervezetekre (vállalkozók, munkaadók, innovációs szervezetek, újságírói szervezet). A kapcsolatok rendezvényeken, konferenciákon, háttérbeszélgetéseken, személyes találkozásokon szélesedtek.

A Hivatal a határokon túl is bemutatta a magyar innovációs rendszer 2004-től aktuális újdonságait. A jelentősebb partnerországokban vezetői látogatással, rendezvényeken való részvétellel, a TÉT attaséi hálózattal, valamint a honlap angol változatával. Más országok kutatási minisztereknek és a kutatási minisztériumok sajtóosztályainak pedig tájékoztató anyagokat juttattunk el.

2. A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény (Atv.) alapján 2004. január 1-jén jött létre az Alap. Rendeltetése, hogy kiszámítható forrást jelentsen a magyar gazdaság technológiai innovációjának ösztönzésére, tegye lehetővé a hazai és külföldi kutatási eredmények gazdasági hasznosítását, az innováció infrastruktúrájának és szolgáltató tevékenységeinek fejlesztését. Forrásait a központi költségvetés és a vállalkozások által befizetett innovációs járulék szolgáltatja az Atv. szerint. Az innovációs járulékfizetési kötelezettség alól mentesülnek a mikrovállalkozások.

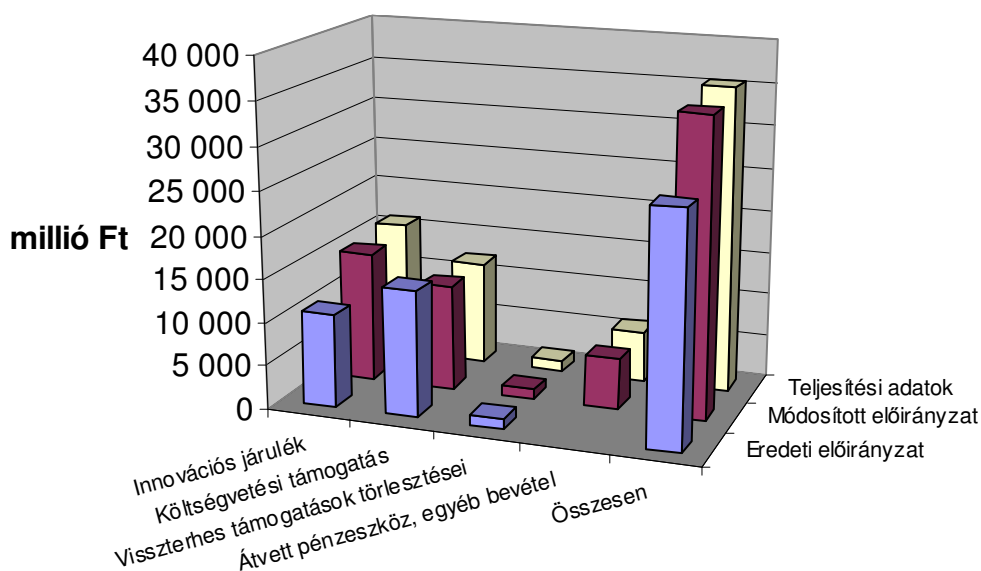
Az Atv-t a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény 115. §-a módosította: a kisvállalkozásokat és néhány gazdálkodó szervezetet kivett a törvény hatálya alól, valamint kibővítette az Alapból finanszírozható működési költségek körét. A módosítás lehetővé teszi, hogy az Alap működtetésével kapcsolatban a Hivatalnál felmerülő működési költségek is az Alapból legyenek finanszírozhatóak.

Az Alap kezelésének és felhasználásának kérdéseit a 133/2004 (IV.29.) Korm. rendelet szabályozza. A Hivatal szakértői végezték a jogszabályok szakmai megalapozását és koordinálták az egyeztetést.

Az Alap 2004. évi alakulása

4.sz. ábra

Az Alap bevételei 2004-ben

1.sz. táblázat

Az Alap bevételei 2004-ben

adatok: millió forint

Cím megnevezése	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítési adatok
Innovációs járulék	10 809	15 092	15 971
Költségvetési támogatás	14 759	12 196	12 197
Visszterhes támogatások törlesztései	1 100	1 100	1 251
Átvett pénzeszköz (célelőirányzatok 2003. évi maradványa) egyéb bevétel		5 933	5 980
Függő bevétel			
Összesen	26 668	34 321	35 399

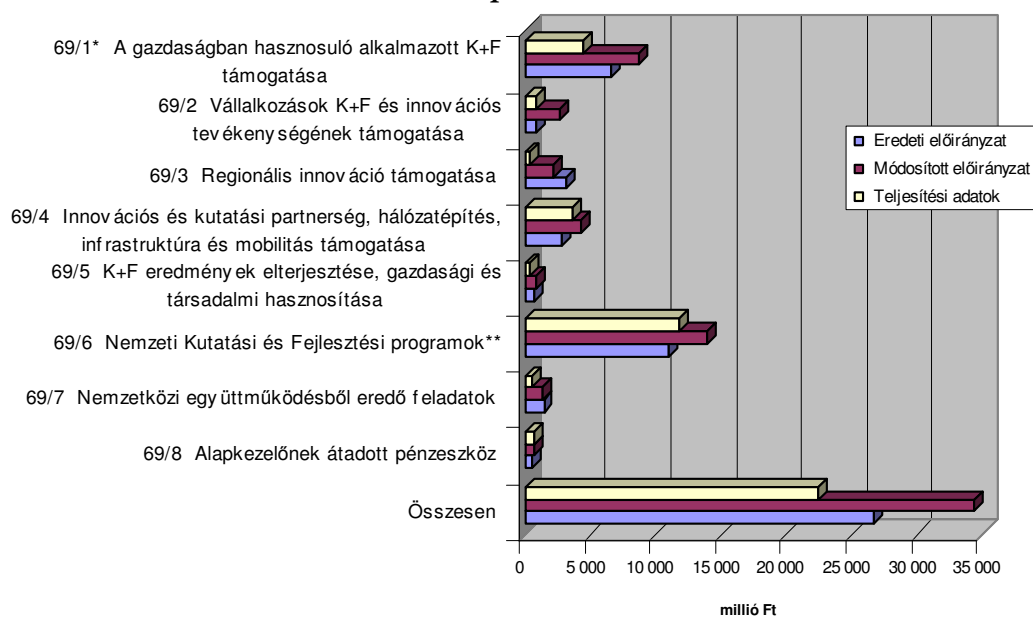
A bevételek 33%-kal haladták meg az eredeti előirányzatot és 5,8%-kal a 2004. decemberében módosított előirányzatot.

Az növekedés egyik jelentős tényezője az innovációs járulékbefizetés emelkedése, mely a tervezett összeget 47%-kal haladta meg, míg a másik meghatározó rész a 2003. évi Műszaki Fejlesztési Célelőirányzat (MFC) és Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok (NKFP) kötelezettségvállalással terhelt maradványának csaknem 6 milliárd forintos összege. Az Atv. hatályba lépésével egyidejűleg a fejezeti kezelésű MFC, illetve fejezeti kezelésű NKFP programok előirányzatot megillető követeléseket és az azokat terhelő kötelezettségeket az Alap vette át. A módosított előirányzattól való eltérést az innovációs járulék – befizetési időszakon kívüli – decemberi befizetései okozták.

A bevételek mintegy 50%-át adó költségvetési támogatás csökkentése 2004 folyamán két lépésben történt kormányhatározatban rögzítettek szerint. Ennek összege 2 561 800 ezer forint volt.

5.sz. ábra

Az Alap kiadásai 2004-ben

2.sz. táblázat

Az Alap kiadásai 2004-ben

adatok: millió forint

Az alap jogcímszámai és megnevezései	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítési adatok
69/1* A gazdaságban hasznosuló alkalmazott K+F támogatása	6 484	8 750	4 464
69/2 Vállalkozások K+F és innovációs tevékenységének támogatása	898	2 576	803
69/3 Regionális innováció támogatása	3 074	2 184	371
69/4 Innovációs és kutatási partnerség, hálózatépítés, infrastruktúra és mobilitás támogatása	2 733	4 192	3 584
69/5 K+F eredmények elterjesztése, gazdasági és társadalmi hasznosítása	600	822	393
69/6 Nemzeti Kutatási és Fejlesztési programok**	10 951	13 900	11 771
69/7 Nemzetközi együttműködésből eredő feladatok	1 395	1 277	458
69/8 Alapkezelőnek átadott pénzeszköz	533	619	619
Összesen	26 668	34 321	22 462

* Az Alap jogcímei a költségvetési törvény szerint.

**2001-ben megkötött szerződésekre 4,5 milliárd forint, a 2002-ben megkötött szerződésekre pedig 3,2 milliárd forint, 2004-es új szerződésekre 4 milliárd forint

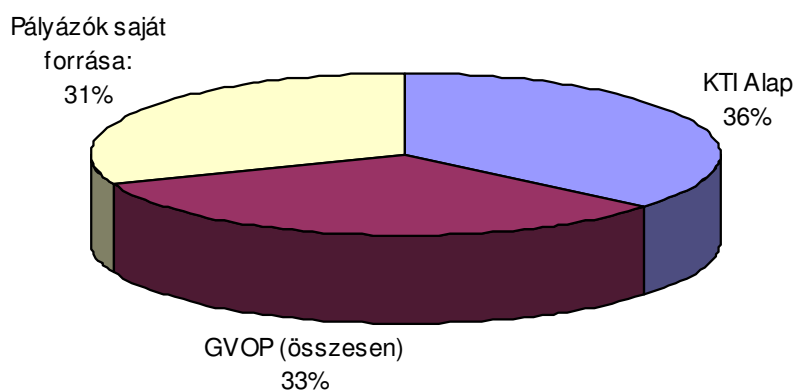
A kiadások tényleges összege 16%-kal maradt el az eredeti előirányzattól, és 49%-kal a módosítottól. Az alacsony kifizetések két okra vezethetők vissza. Egyrészt az innovációs járulék többlete a harmadik negyedéves befizetések során, októberben realizálódott, melynek előirányzatosításáig azonban nem lehetett kötelezettséget vállalni. Másrészt 2004. előtt meghirdetett pályázatok között mintegy 2 milliárd forint összegű, már lejárt beszámolási kötelezettségű támogatási szerződés volt regisztrálva év végén.

Az Alap felhasználásának tervezését és követését elősegítő Pályázatkezelési Információs Rendszer, valamint egy monitoring rendszer kialakítása elkezdődött, megvalósítása 2005 folyamán történik.

3. Kutatás-fejlesztési és innovációs pályázatok

2004-ben a kutatás-fejlesztés és innováció területén a következő két alapvető forrásból történt támogatási kötelezettségvállalás: a KTI Alapból, valamint az EU Strukturális Alapjainak Gazdasági Versenyképesség Operatív Programjából (GVOP).

6.sz. ábra A 2004-ben szerződött K+F pályázatok kötelezettség-vállalásai

3.sz. táblázat A 2004-ben szerződött K+F pályázatok kötelezettség-vállalásai

(millió forint)

Forrás		Megoszlás (%)
KTI Alap	31 852	36,3
GVOP (összesen)	28 742	32,7
ebből: magyar költségvetési rész	7 512	26,1
ebből: EU Strukturális Alap társfinanszírozás	21 230	73,9
KTI Alap + GVOP összesen:	60 594	69,0
Pályázók saját forrása:	27 257	31,0
Mindösszesen:	87 851	100,0

A Hivatal által, illetve közreműködésével meghirdetett pályázatok nyomán a kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység által aktivált közpénzek és magán források összege mintegy 88 milliárd forintot ért el. Az innovációs alapból és az EU támogatásokhoz nyújtott magyar költségvetési hozzájárulásból álló hazai forrás ehhez összesen 39 milliárd forinttal (45%), míg az uniós támogatások összege 21 milliárd forinttal (24%) járult hozzá. A pályázók 27 milliárd forint összegű saját forrással (31%) rendelkeztek. A források alakulását a fenti táblázat mutatja. Megjegyzendő, hogy a GVOP pályázatok esetében az év végén történt döntések miatt szerződéskötésre 2005-ben kerül sor.

3.1 Az Alapból finanszírozott illetve meghirdetett pályázatok

2004-ben folytatódott a korábbi években a Műszaki Fejlesztési Céllelőirányzat és a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok keretében meghirdetett pályázatok finanszírozása és me-

nedzselése, valamint az új stratégiai alapelvek mentén új pályázatok kerültek előkészítésre és meghirdetésre.

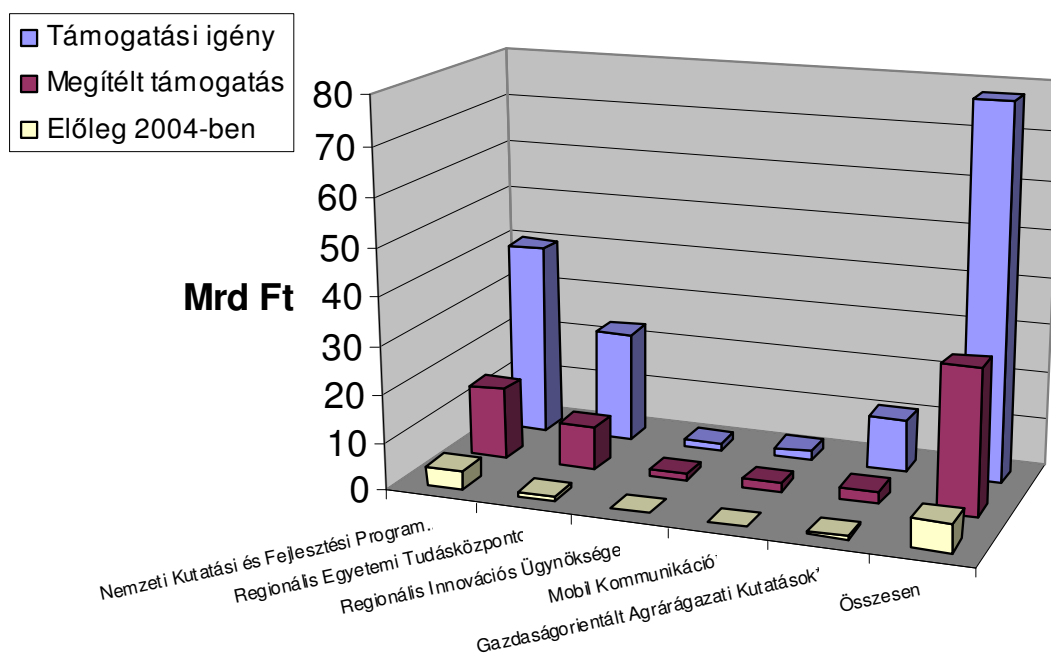
A Műszaki Fejlesztési Céllelőirányzat 2004. előtt meghirdetett pályázataiból származó kötelezettségekre 5,2 milliárd forint került kifizetésre 2004-ben.

A Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok keretében 2001-ben megkötött szerződések alapján 4,5 milliárd forint, a 2002-ben megkötött szerződések alapján pedig 3,2 milliárd forint, összesen 7,7 milliárd forint került kifizetésre 2004-ben a korábbi években meghirdetett pályázatokra.

2004. évi kiemelt jelentőségű pályázatok az új stratégiai prioritások alapján:

- *Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok* célja átfogó kutatási, fejlesztési és innovációs projektek megvalósításának támogatása, amelyek a megjelölt szakterületeken tudományos és technológiai áttöréshez vezetnek, az eredmények hozzájárulnak az ország versenyképességének növeléséhez, euro-atlanti integrációjához, az életminőség javításához és a tudásalapú gazdaság, illetve társadalom kiépüléséhez. Az anyagi és szellemi erőforrások koncentrációja, az alap- és alkalmazott kutatások, valamint a technológiafejlesztések összhangjának megteremtése, a nemzeti kutatási-fejlesztési kapacitások megerősítése és hatékony kihasználása. A vállalati és kutatói szféra együttműködésének elősegítése.
- *Regionális Egyetemi Tudásközpontok*. A program célja a világ élvonalába tartozó egyetemi tudományos és technológiai innovációs központok létrehozása, melyekben a földrajzi közelségből adódóan a koncentráció anyagi és szellemi erőforrások bázisán intenzív együttműködés valósul meg az üzleti szférával. Gyorsul az egyetemek és vállalatok közti technológia-transzfer, az egyetemi innovációs központok regionális klaszterek magját alkotják.
- *Regionális Innovációs Ügynökségek* megalapításának célja a régiók gazdaságának és versenyképességének kutatás-fejlesztésen és innováción alapuló fejlesztése, a régiókban működő vállalkozások, kiemelten a KKV-k versenyképességének előmozdítása, a régiók innovációs szereplői hálózati együttműködésének erősítése, innovációs szolgáltatások kialakítása.
- *Mobil Kommunikációs Kutatás-fejlesztési és Innovációs Centrumok* létrehozásának célja hogy Magyarország kutatás-fejlesztési központtá váljon a mobil infokommunikációs technológiák és alkalmazások területén, ezáltal ösztönözze a magyar szoftveripar fejlődését, a hazai IT cégek erőteljesebb részvételét a világpiacon, továbbá innovatív munkahelyek teremtését, valamint külföldi "high-tech" cégek betelepülését hazánkba.
- *Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások* programjának célja a korszerű, magas értéket képviselő piacképes agrár-élelmiszeripari termékek, eljárások létrehozása. Az agrárágazat termelési folyamatainak fejlesztése, a termelési környezet fenntartható módon történő felhasználását segítő K+F együttműködési programok indítása.

7.sz. ábra 2004-ben indult kiemelt jelentőségű pályázatok értéke

4.sz. táblázat Az Alapból finanszírozott, kiemelt jelentőségű új pályázatok adatai

Pályázat neve	Beérkezett		Támogatott		2004. évi ki-fizetés (Mrd Ft)
	pályamű (db)	támogatási igény (Mrd Ft)	pályamű (db)	összeg (Mrd Ft)	
Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok (2004-ben meghirdetett)	249	40,1	91	15,0	4,0
Regionális Egyetemi Tudásközpontok	12	23,2	6	9,0	1,1
Regionális Innovációs Ügynökségek	8	1,6	7	1,4	0,06
Mobil Kommunikáció*	1	2,0	1	1,8	0,0
Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások**	163	10,9	45	2,5	0,73
Összesen	433	78	150	30	5,9

*IHM társfinanszírozás: + 0,2 Mrd Ft

** FVM társfinanszírozás: + 0,5 Mrd Ft

A korábbi meghirdetések és a 2004-ben meghirdetett új programok 2004. évi kifizetéseit foglalja össze az 5. sz. táblázat, mely a 2.sz. táblázat kibővített változata.

5.sz. táblázat Az Alapból finanszírozott pályázatok kifizetései

Alap jogcím-száma	Pályázat megnevezése	2004. évi kifizetés (M Ft)	Alap jogcímének összfelhasználása (M Ft)
69/1 Gazdaságban hasznosuló alkalmazott K+F támogatás			4 463
	Alkalmazott kutatás-fejlesztés	1 106	
	Biotechnológia	1 139	
	Infokommunikációs technológiák és alkalmazások	816	
	Környezetvédelmi műszaki fejlesztés	418	
	Tematikus*	168	
	Versenyképes termékek**	63	
	Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások	753	
69/2 Vállalkozások K+F és innovációs tevékenységének támogatása			803
	Csúcstechnológia	568	
	A kutatás és innováció emberi erőforrásainak erősítése	58	
	Induló technológia-intenzív mikroállalkozások	177	
69/3 Regionális innováció támogatása			371
0	Hátrányos helyzetű megyék	282	
	Regionális innováció	32	
	Regionális Innovációs Ügynökségek	57	
69/4 Innovációs és kutatási partnerség, hálózatépítés, infrastruktúra, mobilitás			3 584
	Kutatóhelyi műszerállomány fejlesztése	1 326	
	K+F rendszerintegrátor	82	
	Mecenatúra	215	
	Kooperációs Kutatási Központok	768	
	Regionális Egyetemi Tudásközpontok	1 130	
	Egyetemi tudásközpontok az innov. vállalk.-i környezet kialakítására	63	
69/5 K+F eredmények elterjesztése, gazdasági és társadalmi hasznosítása			393
	<i>Egyedi döntések, tanulmányok, díjak, PR</i>	393	
69/6 Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok			11 771
	NKFP***	11 771	
69/7 Nemzetközi együttműködésből eredő feladatok			458
	<i>Egyedi döntések, nemzetközi rendezvényeken való részvétel</i>	88	
	EU (Információs és tanácsadási szolgáltatás [EUI]; Bekapcsolódás EU 6. Keretprogramjába [EUB])	140	
	NATO Tudományos Ösztöndíj Program	15	
	<i>TÉT egyezményeken alapuló együttműködések</i>	215	
69/8 Alapkezelőnek átadott pénzeszköz			619
Mindösszesen			22 462

* 2002. előtt a biotechnológia, infokommunikáció, alkalmazott K+F stb. összevont kategóriája

** 2002. előtti pályázat, korábban exporttámogatási pályázat néven futott

*** 2001-ben megkötött szerződésekre: 4,5 milliárd forint; 2002-ben megkötött szerződésekre: 3,2 milliárd forint, 2004-es új pályázatokra: 4 milliárd forint

Az erőforrás-koncentráció jegyében a Hivatal megnövelte a projektek méreteit, a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok projektjei is átlagosan több mint 150 millió forint támogatást kaptak. Az Atv. előírásai szerint az Alap forrásainak 25%-át regionális innovációs célokra kell felhasználni, a Regionális Fejlesztési Tanácsok javaslatai alapján. A Hivatal

2004-ben elkezdte ennek szervezeti előkészítését. A 2004-ben minden régióban létrehozott Regionális Innovációs Ügynökségek ennek az operatív munkának jelentős háttérszervezetei lesznek. 2005-ben indíthatók a Regionális Fejlesztési Tanácsok által kezdeményezett regionális pályázatok.

A Hivatal regionális innovációs stratégiájának megvalósítása érdekében indította el a Regionális Egyetemi Tudásközpontok, valamint a Regionális Innovációs Ügynökségek programokat, amelyek közvetlenül szolgálják a régiók innovációs fejlődését. Az Alap többi pályázatában a regionális szempontok preferenciát jelentenek.

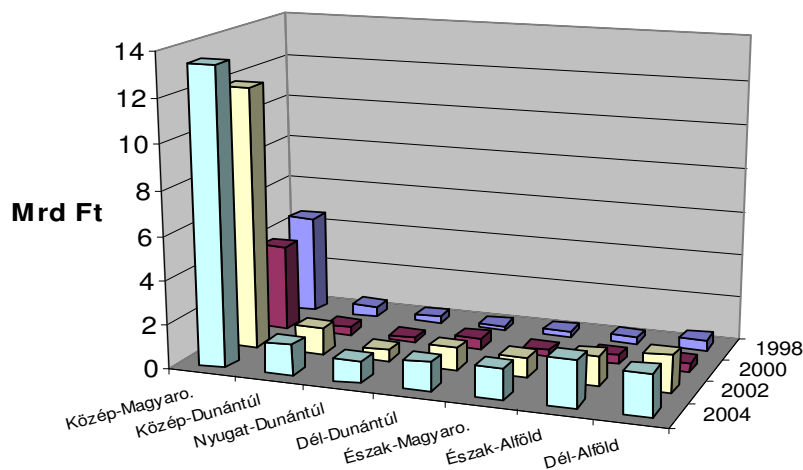
Az 1. számú ábra jól mutatja, hogy a korábbi években soha nem volt akkora összegű pályázati kifizetés, mint 2004-ben. Az Alap felhasználásával a Hivatal már működésének első évében 22,5 Mrd Ft támogatási összeget fizetett ki, a 2002. évi 18,5 Mrd Ft-os, 2003. évi 19,3 Mrd Ft-os kifizetésekhez képest. A legnagyobb növekedést a költségvetési intézmények könyvelhették el.

8.sz. ábra 2004. évi NKTH K+F kifizetések megoszlása gazdálkodási formák szerint

A támogatások döntő hányada (72%) továbbra is a költségvetési intézmények (felsőoktatási intézmények, MTA kutatóintézetek) felé irányult. 2004-ben közvetlenül a vállalatok részére történt pályázati kifizetések aránya 20% volt. **A Hivatal kiemelt stratégiai célja, hogy a vállalatok részesedését növelje és az 2005-ben elérje a 40%-ot.**

9.sz. ábra NKTH K+F források kifizetések alakulása régiónként

7.sz. táblázat A K+F források kifizetések alakulása régióként (Mrd Ft)

Régió	1998	2000	2002	2004	2004. évi megoszlás
Közép-Magyarország	4,53	3,92	11,9	13,4	59,6
Közép-Dunántúl	0,49	0,39	1,23	1,4	6,2
Nyugat-Dunántúl	0,33	0,21	0,55	1,0	4,4
Dél-Dunántúl	0,19	0,5	1,0	1,3	5,8
Észak-Magyarország	0,27	0,3	0,9	1,4	6,2
Észak-Alföld	0,32	0,4	1,3	2,1	9,3
Dél-Alföld	0,52	0,4	1,7	1,9	8,4
Összesen	6,6	6,1	18,5	22,5	100,0

A régiók a 2000. évtől kezdődően jelentős, négyszeres mértékű K+F pályázati pénz lekötésére voltak képesek, különösen a nagyobb egyetemi központokkal rendelkező régiókban. A Budapestet is tartalmazó Közép-Magyarország túlsúlya azonban továbbra is látványos maradt. A 22,5 milliárdos kifizetésből Budapest 11,4 milliárddal, közel 50%-os részesedéssel rendelkezett. A Hivatal törekvése az elmaradott régiók felzárkóztatása. Ezt tükrözi, hogy Regionális Egyetemi Tudásközpontok programba 1 milliárd forint került átcsoportosításra, melynek nyomán két budapesti és négy vidéki tudásközpont felállítása került támogatásra. A Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok forrásainak 2 milliárd forinttal történt megemlése lehetővé tette további regionális pályázatok támogatását.

3.2. A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program kutatás-fejlesztési és innovációs pályázatai

A 2004. évi GVOP kutatás-fejlesztés, innováció pályázatainak szakmai tervezését a Hivatal végezte a GVOP Irányító Hatóságával együttműködve. A program végrehajtására Közreműködő Szervezetként a 15/2004. (II.16.) GKM-IHM-OM-PM-TNM együttes rendelet a KPI-t jelöli ki. A kapcsolódó feladatokról, valamint azok végrehajtásáról a GVOP Irányító Hatósága, a Hivatal és a KPI háromoldalú megállapodást kötött.

2004-ben a következő pályázatok kerültek kiírásra:

- Megvalósítás közeli kooperatív alkalmazott kutatások (AKF)
- Közfinanszírozású és non-profit kutatóhelyek kutatási infrastruktúrájának fejlesztése (KMA)
- Felsőoktatás és a vállalatok közötti kooperatív kutatást és technológiatranszfert segítő partnerkapcsolatok és hálózatok kiépítésének támogatása (KKK)
- Induló technológia- és tudás intenzív mikrovállalkozások, és az ún. spin-off vállalkozások innovációs feladatainak támogatása (TST)
- Új kutatói munkahelyek létrehozásához kötődő vállalati kutatási infrastruktúra fejlesztése (INFRA)
- Vállalati innováció támogatása (KKV).

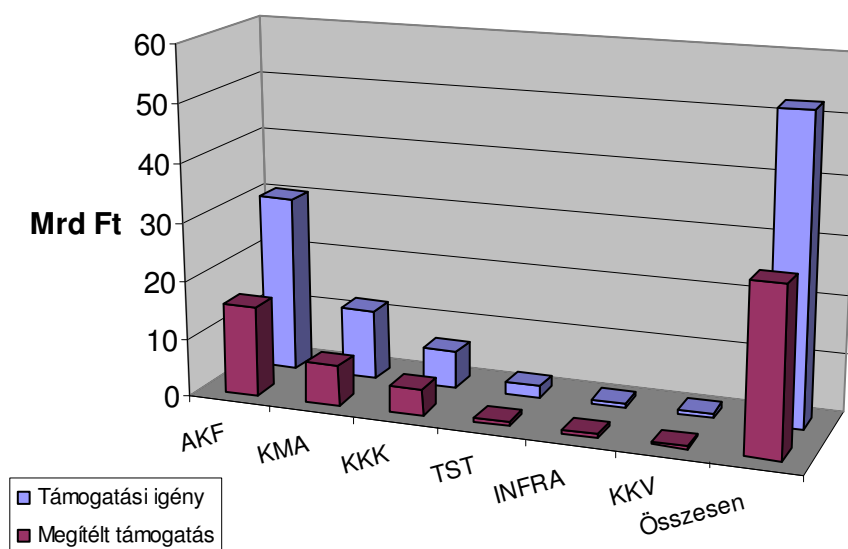
Az alábbi táblázat pályázonkénti bontásban mutatja a GVOP pályázatkezelés adatait:

8.sz. táblázat A GVOP K+F és innovációs pályázatai

Pályázat neve	Pályázat költségvetése 2004-2006 (Mrd Ft)	Regisztrált		Támogatott		Támogatási összeg/ pályázati költségvetés (%)
		pályamű (db)	támogatási igény (Mrd Ft)	pályamű (db)	összeg (Mrd Ft)	
AKF	15,3	546	30,5	274	15,3	100
KMA	6,9	420	11,9	244	6,8	100
KKK	4,6	22	6,4	14	4,5	100
TST	3,1	99	2,1	45	0,9	30
INFRA	3,1	13	0,7	8	0,6	18
KKV	1,6	45	0,9	24	0,5	33
Összesen	34,5	1 145	52,5	609	28,6	83

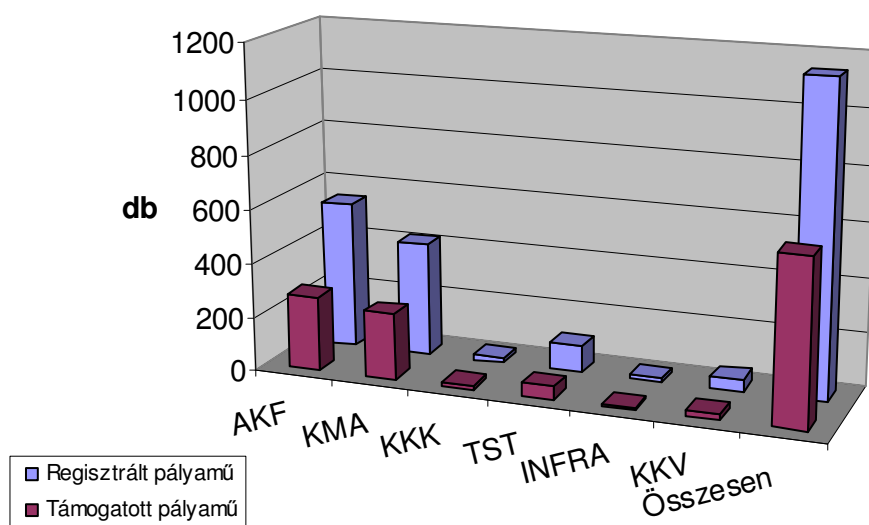
A hároméves programra előirányzott összeg 83%-át sikerült megnyerniük a 2004-ben pályázóknak. A GVOP-n belül a kutatás-fejlesztés és innováció volt a legjobb abszorpciós képességű terület. A legsikeresebb pályázatok az AKF, a KMA és a KKK voltak, ahol a teljes hároméves keret lekötésre került. Az előkészületek során a Hivatal és a KPI munkatársai minden régióban tájékoztató napokat tartottak.

10.sz. ábra A GVOP K+F és innovációs pályázatainak értéke

11.sz. ábra

A GVOP K+F és innovációs pályázatainak száma

3.3. A programok stratégiai célrendszere

A Hivatal által kialakított programok rendszere teljesen lefedi a szakmailag illetékes pályázói kört tematikai, szakmai és területi szempontokból egyaránt.

A 3. fejezetben ismertetett programok felölelik a támogatás szempontjából hatékony teljes pályázati „méret-skálát”. Egyaránt megtalálható a kisvállalatok innovációs tevékenységének segítése 5-25 millió Ft projekt-támogatással (pl. Regionális Innovációs Program), a közepes méretű, hasznosítás orientált kutatási és fejlesztési tevékenység segítése 20-100 millió Ft projekt-támogatással (GVOP 1. intézkedés), valamint a jelentős, nemzetgazdasági áttörést is jelentő nagy programok 100 millió Ft feletti projekt-támogatással (pl. Regionális Egyetemi Tudásközpontok Program, Mobil Kommunikációs K+F és Innovációs Centrumok Program, Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok).

A programok egy csoportja a kedvező adottságokra épülő fejlesztéseket szolgálja, másik csoportja pedig a távlati célok elérését kívánja elősegíteni. A programok egy része központi kezdeményezés nyomán alakul ki (top-down jellegű támogatások), más részük pedig a helyi, vállalati, intézményi kezdeményezéseket támogatja (bottom-up jellegű támogatások). Az Alap tervezett programjainak ilyen szempontú csoportosítását mutatja a 2. számú ábra, amely a kutatás-fejlesztési tér teljes lefedettségét tükrözi.

A Hivatal és az Alap működésének 2004. évi tapasztalatait felhasználtuk a munka 2005. évi folytatása során.

Az Alap felhasználásának 2005. évi **prioritásai**:

- a gazdasági **hasznosítás** megvalósítása,
- az erőforrások **fókuszálása** kiemelt célterületekre,
- regionális **decentralizáció**.

A prioritások érvényesítéséhez:

- segítjük a vállalatok és közfinanszírozású kutatóhelyek közötti **egymásrautaltságot**,
- a nemzetközi együttműködés keretében **külföldi tudást és forrásokat** vonunk be,
- segítjük a **régiók** innovációs fejlődését,
- szorgalmazzuk a pályázatokban a PhD és posztdoktori **foglalkoztatást**, a külföldi fiatal kutatók hazatérését,
- segítjük a technológia-intenzív **kezdő vállalkozásokat** az innovációs (inkubációs) szolgáltatások igénybe-vételében.

A prioritások megvalósításával a tervezzük, hogy 2005-ben a programok keretében 40%-ra növeljük 26%-ról a vállalatok részesedését az Alap támogatásaiból. A kitűzött célok elérése érdekében az Alap forrásaiból az alábbi táblázatban felsorolt programokat kívánjuk indítani 2005-ben:

9.sz. táblázat

A 2005. évben tervezett pályázatok és az Alapból javasolt kötelezettség-vállalás (a projektek teljes időtartamára)

Program neve	Költség (Mrd Ft)
1. Pázmány Péter Program - Regionális Egyetemi Tudásközpontok	6
2. Jedlik Ányos Program - Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programok (NKFP)	11
3. Baross Gábor Program - Regionális innovációs hálózatok támogatása	8
4. Asbóth Oszkár Program - Kiemelt húzóágazati K+F központok	7,5
5. Irinyi János Program - Új innovatív vállalkozások és termékek	5
6. Nemzetközi nagyprojektek	4
7. Szaktárcákkal közösen működtetett K+F és innovációs pályázatok	3,5
8. Rásegítő intézkedések a K+F és az innováció támogatására	2
Összesen:	47

4. A kutatás és a technológiai innováció ösztönzése az Alapon kívüli forrásokból

A tárcák által nyújtott kutatás-fejlesztési és innovációs pályázatok többnyire a tárcák egyéni stratégiáját szolgálják. A támogatások és nem jelentenek kritikus tömeget elérő. A Hivatal úgy képes a státútumból adódó feladatait maradéktalanul ellátni, ha a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció területén integráló és katalizáló szerepet tölt be. A tárcák úgy tudják elősegíteni egy egységes kutatási és technológiai innovációs stratégia és támogatási rendszer kialakítását, ha szakterületi stratégiai céljaikat, programjaikat egyeztetik a Hivatallal.

A tárcák által felügyelt szakterület kutatás-fejlesztéssel és innovációval kapcsolatos 2004. évi tevékenységet az általuk megküldött ismertetések alapján az alábbiakban foglaljuk össze:

Egészségügyi Minisztérium

A költségvetési törvény (2003.CXVI. tv.) 2004. évre az Egészségügyi Minisztérium ágazati céllelőirányzatai között „Ágazati Kutatásfejlesztésre (10.2.17.) 300 millió Ft-ot írt elő.

Ezen összeg képezte 2004 évben részben a fedezetét a 2002.december 13-án – a Miniszter Asszony előzetes engedélyével – a 2003-2005. évekre meghirdetett EüM tárcaszintű kutatási pályázatokra jóváhagyott támogatásnak.

Kiemelt támogatásban részesülhetnek:

- azon kutatócsoportok, melyek nemzetközi szintű tudományos teljesítményük alapján esélyesülhetnek pályázhatnak EU által kiírt kutatási pályázaton,
- azon klinikai kutatások, melyeket elméleti intézeti-klinikai tudományos együttműködésben kívánnak elvégezni,
- új gyógyeljárások, hazai diagnosztikai alkalmazását szolgáló klinikai kutatások.

Pályázati prioritások:

- leggyakoribb, és korai halált okozó betegségek kutatása;
- a betegségek pathomechanizmusával kapcsolatos, új diagnosztikai és terápiás eljárásokra irányuló molekuláris biológiai és genetikai kutatások;
- népegészségügyi, epidemiológiai kutatások;
- mentális higiéniai kutatások;
- Csont és Izület Évtizede EU programhoz kapcsolódó pályázatok;
- életminőség javító tényezők kutatása;
- környezeti tényezők, az emberi szervezettel érintkezésbe lépő tényezők egészségrontó hatása, azok megelőzése.

Az ETT Kutatásszervezési Osztálya összeállította és az érintett intézményekhez, témavezetőkhez eljuttatta „Az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium tárcaszintű támogatásban részesített témái a 2003-2005 években” című kiadványt. Intézte a tárcatámogatás-ként nyújtott pénzellátást, a szerződések alapján részbeszámolót kért a témavezetőktől, összeállította, szerkesztette a tárcakutatásokkal kapcsolatos kiadványokat. Megbízás alapján képviselte a minisztériumot a társmisztériumoknál. Előkészítette, szervezte a kutatásokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködést, ellátta a kormányközi tudományos és technológiai együttműködések területén felmerült szakmai feladatokat, ez EU tudományos Kutatási Programok koordinálását.

A 2005 évi Költségvetési törvény (2004.CXXXXV. tv) „Ágazati Kutatásfejlesztésre” 225 millió forintot írt elő. Új pályázati kiírásra lehetőség nincs, a prioritások folyamatosak a 3 éves Kutatási Szerződések alapján.

Maradvány nem keletkezett, a „10.2.17 Ágazati Kutatásfejlesztés” fejezeti kezelésű célelőirányzatból, a pénzeszköz felhasználásra került.

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

A minisztérium a felügyelt agrárkutatói szakterületen 2004. évben a gyakorlatban is felhasználható új ismeretek és eredmények létrejöttének elősegítését, ezáltal pedig az ágazat versenyképességének és jövedelmezőségének javítását tűzte ki célul. A pénzügyi források korlátozottsága komoly akadályt jelentett a K+F célkitűzések megvalósulása terén.

A 2004. év folyamán a tárca 2 saját pályázati kiírást tett közzé. Az agrártermelés innovációs hátterének biztosítását megalapozó kutatások támogatása pályázatok keretében 92 db nyertes téma 2004-ben 645 millió forint támogatást kapott. A felsőoktatási intézmények K+F tevékenységének támogatására kiírt pályázaton 9 tanüzem jutott 175 millió forint támogatásához.

Jelentős sikernek számít az FVM-NKTH együttműködés aláírása és ennek keretében a Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások támogatására kiírt pályázati rendszer. A pályázathoz a 2004. évben az FVM 200 millió forintot biztosított.

Az FVM-hez tartozó agrárkutató intézetek 2004. évi működéséhez és a kötelezően előírt alapfeladatok ellátásához a szükségesnél kevesebb forrás állt rendelkezésre a költségvetési törvényben. A tervezett intézményrendszer-korszerűsítés fontos lépéseként 2004-ben elindult a szőlészeti és borászati kutatóintézetek működésének újragondolása, valamint megkezdődött a Tokaj-hegyaljai borvidék szőlészeti és borászati tevékenységét szolgáló intézmény újjászervezése.

A tárca tavalyi K+F előirányzatainak felhasználásáról összegzés:

Kutatási projektek finanszírozása:	1094 M Ft
Felsőoktatási K+F tevékenység támogatása:	175 M Ft
Tudományos lapok kiadásának támogatása:	44 M Ft
Egyéb K+F ügyek:	302 M Ft
Összesen:	1615 M Ft

A költségvetési törvény vonatkozó sorai az agrárkutató intézetek számára 2 223 M Ft-ot, az FVM által felügyelt állami tulajdonú társaságok K+F tevékenységére 300 M Ft-ot biztosítottak.

Gazdasági és Közlekedési Minisztérium

A minisztérium 2004. évi intézkedései és programjai az innovatív KKV-k fejlődésének ösztönzésére, szellemi tulajdonvédelmének elősegítésére, valamint az innovációs és üzleti infrastruktúra fejlesztésének támogatására irányultak.

Az innovatív KKV-k fejlesztése érdekében indított a tárca kétlépcsős ún. „egyetemi programot”. A program első fázisa (2003. ősze) az egyetemi bázison létrehozandó innovációs, tudó-

mányos központok modelljeinek kidolgozására irányult. A pályázat keretében öt egyetem nyert el támogatást. A program második lépcsője – a 2004. elején meghirdetett - az „Innovációs és Tudományos Központok kialakítása, tevékenységi körük és szolgáltatásaik fejlesztése”, amelyre a már működő innovációs és tudományos központok jelentkezhetek. A pályázatra a Beruházás-ösztönzési Célleírányzatból állt támogatási keret rendelkezésre. Három pályázó nyert el összesen 116,3 millió forint költségvetési támogatást.

2004-ben is meghirdetésre került a Magyar találmányok külföldi bejelentését támogató, önálló célleírányzatból finanszírozott pályázat, melynek keretében 56 feltaláló a külföldi szabadalmak bejelentéséhez és fenntartásához összesen 80 millió forint támogatást nyert el. A KKV-k részére kiírt pályázat keretében 3 vállalkozás kapott összesen 46 millió Ft költségvetési támogatást. A KKV-k iparjogvédelmi tevékenységének támogatását szolgáló ún. VIVACE programra a tárca 20 millió Ft-ot biztosított.

A Nemzeti Fejlesztési Terv Gazdasági Versenyképesség Operatív Programjának keretében került 2004-ben meghirdetésre az ipari és innovációs infrastruktúra fejlesztését célzó pályázat. A pályázat "B" jelű célkitűzésére 2004. évben összesen 714,3 MFt (Strukturális Alapok - ERFA 500 MFt, központi költségvetési forrás 156,3 MFt, helyi forrás 58 MFt) állt rendelkezésre. A pályázati cél esetében 3 nyertes pályázó volt, mely összesen 300 millió Ft támogatást kapott, melynek eredményeképpen 935 millió Ft nagyságrendű beruházást valósít meg.

Több évi előkészítés után 2004-ben indult meg az „E-kereskedelem, mint a KKV fejlesztés eszköze” című 3,4 millió euróval gazdálkodó Phare projekt (amelyet 50-50 %-ban az EU, illetve a GKM finanszíroz). A projekt célja, hogy a KKV-kat megismertesse az elektronikus gazdaság nyújtotta lehetőségekkel, és elősegítse, hogy a korszerű üzleti kommunikációs technológiák terén képesek legyenek felzárkózni a nagyvállalatokhoz. A projekt keretében elkészült kkv-portál (www.kkvportal.hu) már üzemel.

Informatikai és Hírközlési Minisztérium

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium a kutatás-fejlesztéssel és innovációval kapcsolatban 2004 évben nem dolgozott ki külön stratégiai tervet, mivel a 2003-ban elfogadott Magyar Információs Társadalom Stratégia már tartalmazta a K+F részstratégiát is 2004-2006 időtávra. 2004-ben az alábbi feladatokra összesen 925,786 millió forintot fordítottak:

- „Az információs társadalom megvalósulását elősegítő innovatív technológiai megoldások kialakítására” címmel 2002-ben és 2003 kiírt pályázatokra 2004. évben 99 pályázatnyertes részére **606,786** millió forintot fizetett ki a tárca.
- A Magyar Tudományos Akadémia és az IHM közötti együttműködési megállapodás alapján 2004. évben tizenegy társadalomtudományi és természettudományi témájú projektet finanszírozott az IHM **110,000** millió forint értékben.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel (BME) 2004-ben megkötött támogatási szerződés szerint a BME Információs Központjában folyó kutatás-fejlesztési projekt munkálatokat támogatta a tárca 110 millió forint értékben 2004 folyamán.

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

A minisztérium 2004. évi főbb K+F stratégiai irányvonalai a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi K+F koncepciónk alapján: ▪ a környezet állapota, állapotváltozása és terhelhe-

tőség; ▪ a természet élő - és élettelen értékeinek védelme, biológiai és táji sokféleség; ▪ globális klímaváltozás kutatása; ▪ regionális és lokális légköri folyamatok, levegőtisztaság – védelem; ▪ vízgazdálkodás és vízvédelem; ▪ talajvédelem; ▪ hulladékgazdálkodás és kármentesítés. A tárcának az MTA-val a 2003-2005. évekre kötött Kutatási Együttműködési Megállapodása keretében végzett három komplex, átfogó kutatási projekt témaköre a következő:

- Magyarország környezeti, természeti állapotának komplex értékeléséhez módszertani fejlesztési javaslatok kidolgozása (35 millió Ft).
- A fenntartható vízgazdálkodás megvalósítása Magyarországon a 2000/60/EK EU Víz Keretirányelv célkitűzéseinek figyelembevételével (30 millió Ft).
- A globális éghajlatváltozást kiváltó természeti és társadalmi-gazdasági folyamatok elemzése, a klímaváltozással összefüggő lehetséges hazai hatások, ill. beavatkozások vizsgálata (35 millió Ft).

A fenti 3 célra 2004-ben a minisztérium 100 millió Ft támogatást nyújtott.

A minisztérium az „Ágazati célleírányzatok, kutatási feladatok” keretéből 26 millió Ft-ot, a „Balaton kutatás” keretből 18 millió forintot fordított különböző jellegű K+F munkákra.

Az EU integrációs vízügyi feladatok, KÖVICE kötelezettségek forrásból összesen 72,7 millió forintot tett ki a K+F támogatás. Ebből az EU integrációs vízügyi feladatok keretéből adott 37,5 millió forintos finanszírozás az EU Víz Keretirányelv hazai végrehajtásának feladatainak ellátásához járult hozzá. A „KÖVICE kötelezettségek” keret terhére számos nagy horderejű kutatás folyt, mint pl. „A vízrajzi adatfeldolgozási műszaki előírások korszerűsítése” és a „Magyar Hidrológiai Adatbázis (MAHAB) üzemeltetési rendjéhez való illesztése” című munka.

Összességében tehát - a korábbi évekhez képest jóval szűkösebb pénzügyi feltételek mellett - az elmúlt évben 219,05 millió forintot tett ki a minisztérium K+F-re fordított támogatása.

Magyar Tudományos Akadémia

A Magyar Tudományos Akadémia kutatóhálózatához 38 kutatóintézet és 171 támogatott (felsőoktatási) kutatócsoport tartozik. A kutatóhálózat egyre több célkutatási feladatot hajt végre és a nemzeti innovációs rendszernek is fontos részévé vált.

A 2004. év során, a Magyar Tudományos Akadémia a részére biztosított éves költségvetési támogatásból az alábbi összegeket fordította kutatóhelyei támogatására:

- matematikai és természettudományi kutatóhelyek	10,3 milliárd forint
- élettudományi kutatóhelyek	5,3 milliárd forint
- társadalomtudományok:	4,9 milliárd forint

A kutatási tevékenység számszerűsíthető eredményei

a.) Élettudományi, matematikai- és természettudományi kutatóintézetek

A kutatóintézetek kutatói létszáma gyakorlatilag változatlan: 3.276 fő, az összes kutató mintegy harmada 35 év alatti. A 2004-ben megjelent összes publikációk száma: 3042, ami 3,5%-kal haladta meg a 2003. évit. Az összes publikáción belül a külföldi folyóiratokban megjelent tudományos cikkek száma 1.709. Az összes tudományos publikáció 38,5%-a nemzetközi együttműködés keretében készült. Az összes publikációk közel fele referált nemzetközi folyóiratokban jelent meg. Az egy kutatóra jutó SCI publikációk száma évek óta 1,0 körüli. Emelkedett az összesített impakt-faktorszám, és a hivatkozások száma is növekedett. Nemzetközi ren-

dezevényeken 1.558 előadásban és 1065 poszteren számoltak be az MTA kutatói tudományos eredményeikről.

2004-ben az akadémiai természettudományi kutatóintézetekben 98-cal növekedett a tudományos fokozatot elnyert kutatók száma (16 tudományok doktora és 82 PhD). A kutatóintézetekben dolgozó kutatók közül 527-en vettek részt valamilyen formában a felsőfokú képzésben.

b.) Társadalomtudományi kutatóintézetek

Az MTA tudománypolitikai célkitűzésének megfelelően fokozott figyelmet fordítottak a fontos társadalmi, gazdasági, politikai problémák tudományos feltárására, elemzésére. Az ilyen típusú kutatások kézzel fogható eredménye a *Tudomány, innováció, versenyképesség* c. kötet, amely az MTA-MEH megállapodás alapján végzett kutatások főbb eredményeit összegzi. Ugyancsak igen összefogott munka eredménye *A foglalkoztatási szint bővítésének korlátai és lehetőségei* c. kötet, amely az MTA-nak a munkaügyi tárccával való együttműködése keretében 2002-2004-ben végzett kutatások megállapításait összegzi. Az IHM-mel való együttműködés keretében végzett munka eredményeként létrejött a hazánk és a hét szomszéd állam településszintű etnikai és interetnikus térinformatikai rendszerű adatbázisa, amelyet a gyakorlati szakemberek immáron sűrűn használnak.

A kutatási eredményeket közzétevő publikációk száma 2.873, a könyvek száma pedig 444. Az összes publikációk 62%-át tették ki a folyóiratokban, illetve könyvrészletként megjelent tudományos tanulmányok. A társadalomtudományban magasra értékelt monográfiák szám 96, melyek közül 23 idegen nyelven látott napvilágot. Az összes publikációnak 2004-ben 47%-át tették ki az idegen nyelvű publikációk. A külföldi folyóiratokban megjelent tanulmányok száma 2004-ben 169 volt. A hazai folyóiratokban közölt tanulmányok száma 2004-ben 738, a tanulmánykötetekben megjelentetett publikációk száma viszont 1.486 volt. A tudományos előadások száma 2004-ben 2.312, az intézetek által szervezett tudományos rendezvények száma 244, míg a nemzetközi rendezvények száma 92 volt.

Az MTA által megküldött beszámoló az MTA intézethálózatában végzett nagyszámú kutató-sokról is részletes ismertetést nyújtott.